

การประชุมคณะอนุกรรมการเขตการค้าเสรี
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
21 เมษายน 2566

**ประเด็นสิ่งแวดล้อม
กับ
การเจรจาความตกลงระหว่างประเทศ**

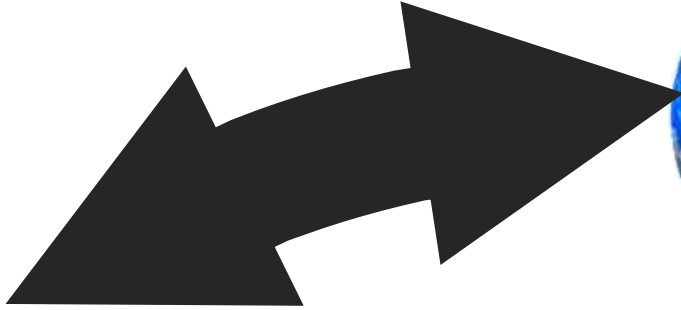
เนื้อหาการบรรยาย

1. เวกีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าและสิ่งแวดลอม
2. ประเด็นสิ่งแวดลอมในการเจรจายุคใหม่
3. ตัวอย่างมาตรการด้านสิ่งแวดลอมที่เกี่ยวข้อง/ส่งผลกระทบต่อการค้า - กรณี EU
4. สรุป (ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ)

International negotiations on environment

Regional – APEC

EGS/Green Growth/
Green Technology/ Energy
& Food Security/
BCG

Multilateral - WTO

EGS/
MEAs Compatibility

Global - UNFCCC

Trade and climate change

Bilateral - FTAs

Trade and Sustainable Development/
Cooperation

WTO

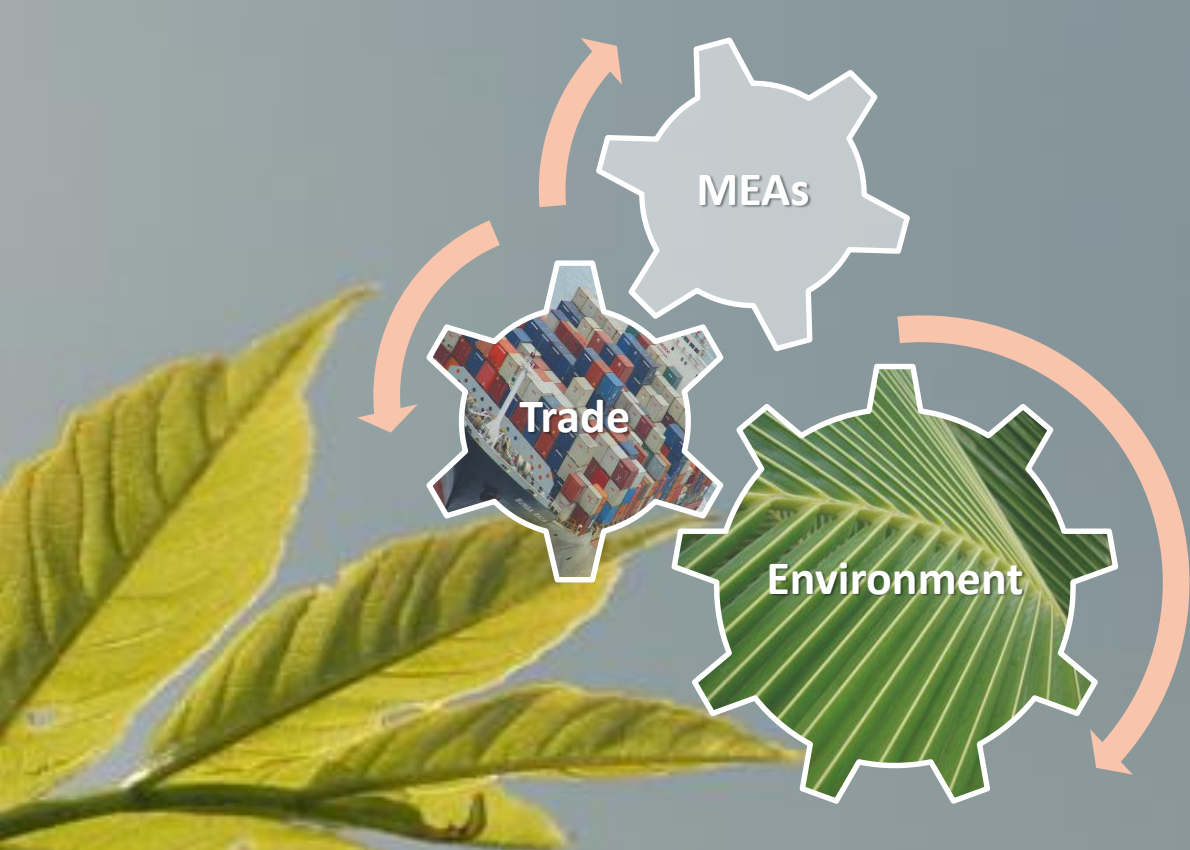
- ความตกลง Marrakesh จัดตั้ง WTO และปฏิญญาโดฮา
- ข้อยกเว้นทั่วไป (General Exceptions) ของความตกลง GATT และ GATS
 - มาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องชีวิตหรือสุขภาพมนุษย์ สัตว์ หรือพืช
 - มาตรการเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถใช้หมดไปได้
- คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและสิ่งแวดล้อม (Committee on Trade and Environment : CTE)
- การเจรจาอบโดฮา ประเด็นสิ่งแวดล้อม + สินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Goods and Services : EGS)
- ตัวอย่างกรณีพิพาทกึ่งกับเต๋าทะเล/กรณีพิพาท Rare Earth

การเจรจาของ WTO ที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมในอดีต

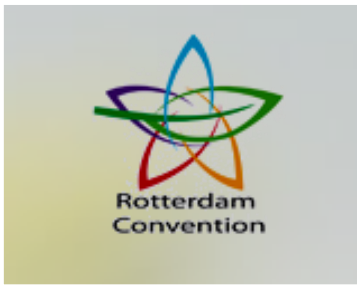
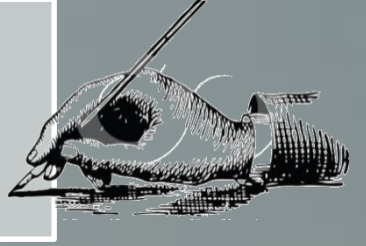
- เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์ WTO กับมาตรการทางการค้าที่อยู่ภายใต้ความตกลงสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (Multilateral Environmental Agreement : MEAs)
- เรื่องการเจรจาเปิดเสรีสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Goods and Services : EGS) ยังติดปัญหาการไม่มีคำนิยามของ EGS ที่ชัดเจน และประเทศสมาชิกมีท่าทีที่แตกต่างกันมากในเรื่องนี้

พัฒนาการล่าสุดภายใต้การเจรจา WTO

- ผลลัพธ์ MC12 :
 - การแก้ไขปัญหา climate change และ Biodiversity loss
 - ส่งเสริม SDGs โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน
 - การสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาและ LDCs
 - บทบาทของคณะกรรมการ CTE
- การหารืออย่างไม่เป็นทางการเรื่องขยะพลาสติกและการค้าพลาสติกที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม
- การจัดประชุมเรื่องการค้าและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- การปฏิรูปการให้การอุดหนุนเชื้อเพลิงฟอสซิล
- การเจรจาจัดทำความตกลงว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การค้า และความยั่งยืน
- การเจรจาจัดทำความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าสิ่งแวดล้อม
- การปฏิรูป WTO ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

**MEAs :
Multilateral
Environmental
Agreements**

Multilateral Environmental Agreement (MEAs)

- **อนุสัญญา UNFCCC และ ความตกลงปารีส (Paris Agreement) :** วัตถุประสงค์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สะสมอยู่ในบรรยากาศและควบคุมอุณหภูมิของโลกให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อโลก
- อนุสัญญา UNFCCC Article 3 paragraph 5 มีบทบัญญัติว่า “... Measures taken to combat climate change, including unilateral ones, should not constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination or a disguised restriction on international trade.”
- ในการประชุม UNFCCC มีเวทีหารือเกี่ยวกับผลกระทบของมาตรการต่อต้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่อาจจะมีผลกระทบต่อการค้า และมาตรการเพื่อลดก๊าซฯ
- มีหลักการเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันที่แตกต่างกัน (Common But Differentiated Responsibilities : CBDR)

MEAs (ต่อ)

- **พิธีสารมอนทรีออล** ว่าด้วยสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน (The Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer) : เพื่อควบคุมการผลิต การใช้ การจำกัด การลด หรือยกเลิกการใช้สารเคมีที่ทำลายโอโซนในชั้นบรรยากาศ
- **อนุสัญญาบาเซล** ว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายและการกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน (The Basel Convention on The Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal) : กำหนดกลไกในการใช้การแจ้ง (Notification) และการรับรองการแจ้งล่วงหน้า (Prior Informed Consent) เกี่ยวกับการนำเข้าหรือการส่งออกของเสียอันตราย
- **อนุสัญญาการอตเตอร์ดัม** ว่าด้วยกระบวนการแจ้งข้อมูลสารเคมีล่วงหน้าสำหรับสารเคมีอันตราย และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์บางชนิดในการค้าระหว่างประเทศ (Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemical and Pesticides in International Trade: PIC) : เพื่อควบคุมการนำเข้าและส่งออกสารเคมีอันตรายต้องห้าม หรือจำกัดการใช้อย่างเข้มงวดและสูตรผสมของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงเพื่อปกป้องสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจากอันตรายของสารเคมี และเพื่อส่งเสริมการใช้สารเคมีอย่างไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

MEAs (ต่อ)

- **อนุสัญญา CBD** ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The Convention on Biological Diversity : CBD) : วัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ (1) เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (2) เพื่อใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม (ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาด้วย)
- **อนุสัญญาไซเตส** ว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ป้องกันการค้าพืช สัตว์คุ้มครองเพื่อนำไปสู่การจัดการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC)

- เป็นเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อม และที่ผ่านมามีการดำเนินงานที่สำคัญ เช่น
 - EG (จัดทำ list รายการสินค้าสิ่งแวดล้อม 54 รายการ เพื่อให้ประเทศสมาชิก implement การลดภาษี)
 - Green Growth
 - Green Technology
 - Energy and Food Security
- ล่าสุด 2022 : Bangkok Goal on BCG

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) ของไทย

ปัจจุบันมีความตกลงการค้าเสรี (FTA) ของไทย 14 ฉบับ 18 ประเทศ

การเจรจา FTA ของไทยในอดีตกับประเด็นสิ่งแวดล้อม

- สำหรับไทย ที่ผ่านมามี FTA บางฉบับที่กล่าวถึงประเด็นสิ่งแวดล้อม โดยมักเป็นเพียงรูปแบบของความร่วมมือกัน แต่ไม่มีข้อบทว่าด้วยสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ (dedicated environment chapter)
- จนกระทั่งเมื่อปี 2565 ได้มีการปรับปรุง (update) ความตกลง FTA อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA) โดยมีการเพิ่ม TSD Chapter แต่มีเนื้อหาที่เน้นเพียงเรื่องความร่วมมือ
- ปัจจุบัน ไทยอยู่ระหว่างเจรจาจัดทำ (1) FTA กับ EFTA ซึ่งมี TSD Chapter อย่างเต็มรูปแบบและมีเนื้อหาที่ทันสมัย และ (2) FTA อาเซียน-แคนาดา (ACAFTA) ซึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงกันให้มีข้อบทเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบัน ยังไม่ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับขอบเขตและระดับความเข้มข้นและผูกมัดของข้อบทดังกล่าว

ข้อบทพื้นฐาน & ข้อบทใหม่ใน FTA

ประเด็นสิ่งแวดล้อมในการเจรจากระดับ FTA ของอาเซียน และอาเซียนกับคู่เจรจา

ATIGA

การค้าและ
สิ่งแวดล้อม

AANZFTA

การค้า
และการพัฒนา
ที่ยั่งยืน

ACFTA

เศรษฐกิจสีเขียว

ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมกับการเจรจา FTA ไทย-EU

- “New Generation FTA” เป็นความตกลงที่มีมาตรฐานสูง
- การเจรจาประเด็นด้านสังคม (สิ่งแวดล้อมและแรงงาน) ภายใต้หัวข้อการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Trade and Sustainable Development : TSD)
- การเจรจาประเด็นสังคมเป็นประเด็นที่ EU ให้ความสำคัญมาก
- สำคัญ คือ การยกระดับความคุ้มครอง/มาตรฐานให้สอดคล้องกับหลักการสากล การบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศที่เคร่งครัด การส่งเสริมการค้าที่ส่งเสริมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ความโปร่งใส กลไกการมีส่วนร่วม และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ

ตัวอย่างมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการค้าของอียู

- EU ETS
- IUU Fishing
- EU FLEGT
- มติรัฐสภายุโรปเรื่องน้ำมันปาล์มและการทำลายป่าเขตร้อน
- CBAM
- Deforestation-free products

Promotion and facilitation of Environmental Goods and Services

Facilitation and removal of obstacles to trade or investment concerning goods and services of particular relevance for climate change

Transparency and public participation

Promotion of trade favouring sustainable development

Measures to combat illegal wildlife trade, logging, and fishing

Review of sustainability impacts

Establishment of joint body on Trade and Sustainable Development

Resolving differences through government consultations and dispute settlement/panel of experts

TSD

**Reduce/remove
tariffs**

**Prohibition on forcing partnerships with
domestic companies**

**Prohibition on
local content
requirements**

**Renewable
Energy**

**Regulatory
convergence/
rules and principles
on technical
standards, technical
regulations and
conformity
assessments
(solar, wind,
biomass)**

**Prohibition on
trade offsets**

Cooperation

**Non-
discrimination for
obtaining access
to resources.**

ข้อบทสิ่งแวดล้อมในความตกลง CPTPP

- วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างนโยบายการค้าและสิ่งแวดล้อม มาตรฐานการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพของประเทศสมาชิกในการจัดการกับประเด็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้า
- นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ไม่ควรใช้กฎหมายและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เหมาะสม ที่อาจก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้าและการลงทุน
- คำนึงถึงความสำคัญของความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม
- Protection of Ozone Layer / Protection of the Marine Environment from Ship Pollution / Corporate Social Responsibility (good governance) / ปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญา CITES
- คำนึงถึงความสำคัญสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม
- จัดตั้งคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม (Committee)

การเจรจาข้อบทสิ่งแวดล้อมภายใต้เสาเศรษฐกิจของ IPEF

- ภายใต้เสาการค้า มีการเจรจาข้อบทสิ่งแวดล้อม (Environment Chapter) โดยสหรัฐฯ ย้ำวัตถุประสงค์ในภาพรวมว่าต้องการทำให้นโยบายการค้ามีส่วนช่วยสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและยกระดับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และประเด็นใหม่ ๆ ในบริบทของความตกลงการค้า
- ประเด็นที่จะต้องมีการเจรจากันต่อไป เช่น การจัดทำรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การอุดหนุนประมงตามแนวทางภายใต้ WTO และการต่อ ยอดพันธกรณีที่มีอยู่เดิม ภายใต้ความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (MEAs) ที่แต่ละประเทศเป็นภาคี เป็นต้น

บทสรุป

ความสมดุลระหว่างการค้าและสิ่งแวดล้อม

How environment is related to trade

**Environmental measures :
heavy burden
for developing countries**

**The importance of
environment protection**

It is time for all countries to review their policies and measures in order to create balanced and sustainable benefits between economic and environment

ประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงในการเจรจา

- จะต้องไม่ใช้เหตุผลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นข้ออ้าง/เครื่องมือในการกีดกันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม
- คำนึงถึงศักยภาพ ความพร้อม และสถานการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ
- ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

การดำเนินการในเวทีระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคี

- ❖ **ระดับพหุภาคี** ใช้เวที WTO และ UNFCCC ในการแสดงความเห็นและข้อห่วงกังวลต่อมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศคู่ค้าที่อาจไม่สอดคล้องกับหลักการและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ
- ❖ **ระดับภูมิภาค** ประชุมหารือภายใต้เสาเศรษฐกิจของอาเซียนในวาระเกี่ยวกับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอาเซียน และร่วมจัดทำเอกสารขัอริเริ่มด้านความยั่งยืนของอาเซียน เช่น กรอบเศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2023-2030 และยุทธศาสตร์อาเซียนเพื่อความยั่งยืนกลางทางคาร์บอน
- ❖ **ระดับทวิภาคี** หารือแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ เช่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และสหภาพยุโรป และเข้าร่วมแสดงความเห็นในกระบวนการรับฟังความเห็นสาธารณะของประเทศคู่ค้า

การดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของไทย

- ❖ **การจัดประชุมหารือและงานสัมมนาเกี่ยวกับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของ ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ** เช่น การจัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ เอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความเห็น และร่วมพิจารณาแนวทางดำเนินการต่อ มาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรป เมื่อ ส.ค. 64 และการจัดสัมมนาผ่านช่องทาง ออนไลน์ เรื่อง “ก้าวทันนโยบายและมาตรการการค้าใหม่ของสหภาพยุโรป” เมื่อ ส.ค. 65
- ❖ **การเผยแพร่ข้อมูลความคืบหน้าเกี่ยวกับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของ ต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้าตามช่องทางต่าง ๆ** เช่น การจัดทำข่าว และบทความเผยแพร่บนเว็บไซต์กรมฯ และส่งผู้แทนไปบรรยายให้ความรู้แก่ผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียหรือผู้ที่สนใจ เป็นต้น

การเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนไทย

- ✓ **ปรับตัวโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี** ให้กระบวนการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม/ปล่อยคาร์บอนต่ำและลดของเสีย โดยอาจนำแนวคิดเรื่อง **BCG model** มาประยุกต์ใช้
- ✓ จัดหาบรรจุภัณฑ์ทางเลือกมาทดแทนการใช้ผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง
- ✓ **เตรียมความพร้อม** เช่น เรื่องการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กรและของผลิตภัณฑ์
- ✓ **ใช้ความพยายามเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นจุดขาย** เพื่อช่วยดึงดูดผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยอาจพิจารณาการติดฉลากสิ่งแวดล้อม (eco-labeling) เป็นต้น

การเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนไทย (ต่อ)

- ✓ **แสวงหาโอกาสใหม่ ๆ** เกี่ยวกับธุรกิจด้านสิ่งแวดล้อม/ปล่อยคาร์บอนต่ำ เช่น สินค้าและบริการ สิ่งแวดล้อม และพลังงานหมุนเวียน
- ✓ **พิจารณาสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ** ที่ภาครัฐของไทยมีให้ และอาจขอรับการสนับสนุนทางเทคนิคและการเงินจากต่างประเทศ
- ✓ **ติดตามพัฒนาการที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด** โดยเฉพาะเกี่ยวกับประเทศที่เป็นตลาดเป้าหมาย และศึกษารายละเอียดของมาตรการและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจ
- ✓ **จับมือกับภาครัฐสื่อสารสองทาง (two-way communication)** ในการทำงาน

ขอบคุณครับ

FTA Thailand – European Free Trade Association (EFTA)

Launching Event

Thailand - EFTA FTA negotiations

20 June 2022 in Borgarnes, Iceland

FTA Thailand - European Free Trade Association (EFTA)

ประเด็นเจรจา

- การเปิดตลาด (สินค้า/บริการ/ลงทุน)
- กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า
- การอำนวยความสะดวกทางการค้า และพิธีการศุลกากร
- กฎระเบียบ/มาตรฐาน (SPS/TBT)
- มาตรการเยียวยาทางการค้า
- กลไกเชิงสถาบัน
- การระงับข้อพิพาท
- ความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ระหว่างกัน

high standard - new generation

ประเด็นเจรจาใหม่ ๆ

- E-commerce
- การแข่งขันทางการค้า
- การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ
- ทรัพย์สินทางปัญญา
- การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (แรงงานและสิ่งแวดล้อม)

First Round of Negotiations 28 - 30 June in Bangkok, Thailand

Second Round of Negotiations 1 - 4 November 2022 in Geneva, Switzerland

Third Round of Negotiations 24 - 27 January 2023 in Bangkok, Thailand

Way Forward

- The 4th Round : 24-28 April 2023 (Hybrid)
- The 5th Round : June 2023 (EFTA)
- The 6th Round : September 2023 (Thailand)
- The 7th Round : November 2023 (EFTA)
- Both sides have set an agreed target to conclude the negotiations within 2 years (by 2024)

ประเด็นที่ต้องการขอรับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในการเจรจา

FTA ไทย - EFTA

- สนับสนุนการเจรจา FTA ไทย-EFTA ให้ประสบความสำเร็จ
- แจ้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเจรจา เพื่อนำไปผลักดันในการเจรจาและการปรับตัวภายในประเทศ เช่น ปัญหากฎระเบียบและมาตรการของประเทศคู่เจรจาที่เห็นว่าเป็นอุปสรรค ด้านการค้าและการลงทุน
- เผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายธุรกิจในประเทศคู่ค้าใน EFTA เพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นและความพร้อมของไทยทั้งในระดับนโยบายและภาคเอกชนที่จะร่วมมือในด้านการค้าและการลงทุนในทุกมิติ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของไทย เช่น
 - การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
 - ศักยภาพและความเข้มแข็งของไทย
 - การดำเนินการของไทยที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน
- FTA กับประเทศในภูมิภาคยุโรป จะมีมาตรฐานสูงทั้งเรื่องการเปิดตลาด และการรวมประเด็นการค้าใหม่ ๆ ซึ่งภาคเอกชนควรติดตามความคืบหน้าการเจรจาอย่างใกล้ชิด และในขณะเดียวกันควรเตรียมความพร้อมรองรับกับการแข่งขันที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น